

СПОМЕН

за доцента Георги Стоянов

от проф. А. Шоурек

Георги Стояновъ,
доцентъ по Математика, загиналъ на 29 ноември 1912 година
въ с. Кадж-кьой до Чатаджа.

III.

СПОМЕНЪ

за доцента Георги Стояновъ

отъ проф. А. Шоурекъ.

Скоро ще стане година, откакто се пръсна изъ София слухътъ, че драгиятъ ми ученикъ, добросъвѣстенъ другарь и милъ приятель — Георги Стояновъ — не е между живитѣ. Отъ начало никой не искаше да вѣрва тая ужасна вѣсть, защото два дни прѣди смъртъта му — на 27. XI. 1912 г. — получихъ отъ него отворено писмо, изпратено отъ село Чакаль, датирано отъ 19 ноемврий, съ което радостно ми извѣстиваше: „Поздравъ отъ околността -на Цариградъ и Мраморно море! До сега оцѣлѣхъ: живъ и здравъ съмъ. Днесъ очакваме сключване на примирие. Дано скоро се видимъ! Тукъ вѣмето е топло — цѣла Ница!“

Радвахъ се, че е здравъ, защото се безпокояхъ прѣзъ цѣлото вѣме на неговитѣ походи, да не е боленъ. Боленъ го изпратихъ прѣзъ юлий въ Виена, отдѣто се върна прѣдъ самата мобилизация тамъ цѣли 2½ мѣсеца бѣ прѣкаралъ да се лѣкува отъ жбречна болестъ, отъ която заболѣ по Великденъ миналата 1912 год.

Радвахъ се, че е оцѣлѣлъ, че „най-добъръ цѣръ противъ тая белестъ, с война,“ както шеговито бѣлѣжеше въ послѣдното си писмо до драгата си съпруга.

По радостъта ни не трая дълго вѣме! Коварната болести избухва отново, слѣдъ една инфлуенца, температурата силно се качва, болкигъ се усилватъ, умътъ се помрачава и младиятъ оцъ животъ се покосява на 29 ноемврий 1912 г. въ с. Кадж-кьой — на брѣга на лазурното Мраморно море.

Георги Стояновъ е синъ на православни родители Стоянъ Петровъ и Зарафина, родена Кутева отъ градъ Сливенъ. Той се родилъ на Андоновъ-денъ прѣзъ 1872 въ Нова-Загора. Баща му билъ тамъ заможенъ търговецъ и дѣда му — чорбаджи Петко — виденъ, състоятеленъ и влиятеленъ гражданинъ. Ранното си дѣтство Георги прѣкарва въ Нова-Загора въ спокойствие и благосъстояние. Но домашното щастие не трая дълго! Скоро прѣзъ 1877 год. избухна руско-турската война. Чорбаджи Петко успѣва та натоварва като кадъна прѣоблечения си синъ съ дѣцата му въ влака и ги изпраща въ Одринъ, отдѣто послѣ бѣгали въ Ферре, дѣтс се крили, докато се сключи Санъ-Стефанскиятъ миръ. Нашитѣ бѣжанци се връщатъ слѣдъ 9 мѣсечно странствувание въ Нова-Загора, която намиратъ опожарена, опустошена и развалена, ; чорбаджи Петко — обѣсенъ. Оттогава почватъ мъжитѣ на семей

ството. Бащата на Георги захваща малка търговийка (бакалджък) и съ това издържа скромно многочисленното си сѣмейство.

Георги порасва. Свършва първоначалното си образование въ родния си градъ, изкарва тамъ и ч.върти класъ съ отличие и подържанъ отъ вуйка си, докторъ, заминава за Казанлъкъ, за да постъпи въ педагогическото у-ще. Прѣзъ 1890 г. свършва съ много добъръ успѣхъ това у-ще, обичанъ отъ своитѣ учители поради своето прилежание, добри обноски и главно поради дарбата му по Математика.

За да бжде полезенъ на своитѣ си, той издѣйствува да го назначатъ основенъ учителъ въ родния му градъ. За нещастие, слѣдъ кратко врѣме, умира баща му и всичката грижа за издръжката на сѣмейството остава върху него. Слѣдъ двѣ години учителствуване бива назначенъ въ класното училище на сѣщия градъ. Въ туй врѣме издържа по-малкия си братъ Минча (сега збо-лѣкарь въ столицата), когото по послѣ успѣва да назначи за учителъ въ Нова-Загора. Георги е неуморимъ! Нѣщо го тласка къмъ повисоко. Иска да слѣдва по Математика, трѣбва му зрѣлостно свидетелство отъ гимназия. Залави се за работа безъ чужда помощ и въ края на учебната 1895 г. полага зрѣлостенъ изпитъ при Сливненската гимназия, реаленъ отдѣлъ.

Прѣзъ 1896 г. срѣщаме вече нашия Георги въ София, дѣто издържа конкурсъ и успѣва да получи стипендия (75 л. мѣсечно), за да слѣдва любимия си прѣдметъ Математика въ Висшето училище.

Привързанъ къмъ своитѣ близки и въ желанье да ги издигне заедно съ себе си, той съ помощта на свои познати сполучва да прѣмѣсти брата си Минча въ София за основенъ учителъ, гонещъ цѣльта, щото по-малкиятъ му братъ и сестра да могаѣ да слѣдватъ въ гимназията. Стипендията му и братовата му заплата не сж били достатъчни и той дава частни уроци, като слѣдва Висшето училище.

Най-послѣ Георги свършва четиригодишния курсъ по Математика въ Софийското Висше училище. Като студентъ се отличаваше съ извънредна старателность, съ особено внимание стенографираше лекциитѣ на своитѣ прѣподаватели.

Прѣзъ 1900 година се рѣши да се изпрати тогавашниятъ асистентъ по Математика Дим. Поповъ за специализиране въ странство, а асистенската длъжность да се повѣри на тъмно свършилия Георги Стояновъ. Но командировката на Д. Попова не се осъществи и Г. Стояновъ не можѣ да завземе мѣстото си. Но Георги успѣ да остане въ София, дѣто бѣ назначенъ учителъ въ първата мъжка гимназия. Прѣзъ 1901—1902 г. Георги бѣ назначенъ обаче прѣподавателъ по Дескриптивна геометрия въ Военното училище, която длъжность завземаше цѣли 7 години. Прѣзъ това врѣме въ

1902 г. издържа и държавен изпит за гимназиален учител, и се прѣдава отъ 1904 г. издѣло на уреждане Физико-математическото дружество, дѣто бѣше нѣколко години секретарь и касиеръ. Той уреждаше смѣткитѣ, администраціята и библиотеката на дружеството, той помагаше и съ разни прѣводи отъ руски и френски литератури при издаване Списанието на Физико-математическото дружество. При това Георги не щадѣше материални сръдства, когато се касаеше до образованието му; нѣколко ваканции наредъ той посѣщава Швейцария, за да научи тамъ френски езикъ, ходи и въ Виена — заради нѣмски.

Отъ оригиналнитѣ му трудове трѣбва да споменемъ интересната му студия „Дескриптивната геометрия въ нашитѣ училища“. Той рецензира и разни съчинения, като напр. *Laisant, L'éducation fondée sur la science*; Яролимекъ: Сборникъ отъ задачи по дескриптивна геометрия и др.

Слѣдъ затварянето на Университета въ началото на 1907 г. Георги Стояновъ билъ каненъ да заеме една отъ катедритѣ по Математика, но отказалъ. По-късно, прѣзъ 1908 г. той се яви конкурентъ за доцентура по Основи на висша Математика и прѣдстави за хабилитационна работа „Изслѣдвания върху тетрапониата повърхнина“ 24 стр. съ 3 литографирани листа чертежи. Макарь и да не сполучи, Стояновъ се не отчая и отново се залови за работа, като при новия конкурсъ прѣдстави: 1) Новитѣ възгледи върху иррационалнитѣ числа, (отпеч. отъ Сп. на Физико-мат. друж. г. V) и 2) Свърѣменното състояние на въпроса за разложимостта на една цѣла и съ цѣли коефициенти рационална функция (отпечатакъ пакъ отъ същото списание г. V).

Възъ основа на благоприятнитѣ за него рецензии г. Стояновъ биде приетъ отъ факултетския съвѣтъ на 30 юний 1909 год. за доцентъ по Математика. Рѣшението се одобри и отъ Академическия съвѣтъ на 2 юлий, а и г. министръ на Просвѣтата не закъснѣ да го назначи още същата година (17 авг.). На 13 октомврий 1909 г. Г. Стояновъ държа встъпителната си лекция по Математика: „Дефиниции, мѣстото ѝ въ реда на наукитѣ и подраздѣленията ѝ“ и подкачи да чете слѣдъ това лекциитѣ си по „Введение въ висша Математика“.

Стояновъ постигна най-послѣ цѣльта си! Отъ основенъ учител — чрѣзъ прилежание и трудъ се издигна до доцентъ. Но Стояновъ се не гордѣе, не се радва — той е пакъ недоволенъ отъ себе си. Иска да се специализира; затова моли да му се разрѣши да прѣкара 4 семестра въ странство. Заявлението му се уважи, и Стояновъ още прѣзъ ваканцията на 1910 г. налуца София и трѣгва за Парижъ. Нѣ той не можѣ дълго да се ползува отъ командировката си. Слѣдъ единъ семестъръ бѣ принуденъ да се върне, за да подкачи лекциитѣ си и отново се залавя за работа. Прѣзъ краткото

врѣме на сволта прѣподавателска дѣйностъ въ Университета той издаде литографирани записки по диференциално смѣтане (247 стр.), интегрално смѣтане (275 стр.), безкрайни редове и произведения и пр. Макаръ, че лекциитѣ и упражненіята да му отнемаха почти всичкото врѣме, той работѣше и за себе си и бѣше си прѣдначърталъ да работи и да изучи цѣль редъ въпроси. При много отъ тѣхъ срѣщна спѣнка по нѣмане подходна литература, защото въ това отношение нашиятъ Университетъ е още много бѣденъ. При все това Стояновъ успѣва да обнародва въ XII томъ на *Nouvelles Annales de Mathématique* своята студия: „Sur un déterminant circulaire“, която се отличава и по сбития си стиль, характеренъ за покойния.

Послѣдниятъ трудъ на Стоянова ни дава основание да вѣрваме, че отъ автора му можехме да очакваме хубави приноси къмъ Математиката. Той мечтаеше отново да иде въ Парижъ, да работи и да получи степенъ — докторъ.

Стояновъ не бѣше човѣкъ славолубивъ. Той бѣше скроменъ, тихъ и работливъ. Никогажъ го не чухъ да се хвали. Въ обноситѣ си бѣше извънредно внимателенъ, благъ — никому не искаше да причини зло. Но тежко понасяше обиди, които, за жалостъ, често му се подфърляха отъ негови недоброжелатели, отъ което произлизаше и неговата меланхолия. — Стояновъ като прѣподавателъ бѣше извънредно старателенъ, добросвѣстенъ и спрѣмо студентитѣ — милъ, услужливъ и справедливъ. Като другаръ той бѣше незамѣнимъ, като гражданинъ бѣше патриотъ и съ характеръ. Той доказа това най-добрѣ съ това, че, въпрѣки болестъта си постѣпи въ редоветѣ на войската и трѣгна да се бие за отечеството! Като съпругъ той бѣше твърдѣ любезенъ, привързанъ и пѣстиливъ, а като баща — извънредно благъ и мекъ.

Трогателна била картината, когато той се раздѣлялъ съ единственната си рожба, малкия си синъ Стефчо. Издигва го високо и му казва: „Погледни баща си и го запомни добрѣ!“ — Като че е прѣдвиждалъ своя злочастенъ край!

Георги Стояновъ спи вѣченъ сънъ далечъ отъ насъ на брѣга на Мраморно море. Неговия гробъ, върху който приятелитѣ му издигнаха хубавъ паметникъ, е унищоженъ отъ неприятеля и сравненъ съ земята. Този неговъ гробъ става за насъ мнима величина. Но неговата паметъ остава и вѣчно ще живѣе въ душитѣ на неговитѣ ученици и другари. Почива той тамъ усамотенъ край Мраморно море, но въ нѣкой по щастливъ моментъ за България погрижи-щемъ се и за негова незнаенъ гробъ!

Вѣчна му паметъ!